
УДК 330.34:332.142

Худолей В. Ю.
Ханін С. Г.

ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»

ЗАВДАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті виокремлено завдання модернізації економіки регіонів. Обґрунтовано, що для здійснення структурної модернізації економіки регіонів необхідним є визначення головної мети, виокремлення завдань, а також виявлення слабких та сильних сторін наявної структури та стану економіки регіонів. З'ясовано причини необхідності модернізації економіки регіонів. Виокремлено основні завдання модернізації економіки регіонів, а саме: на базі формування взаємоузгоджених стратегічних програм та планів різного рівня щодо структурної модернізації мають бути сформульовані програми нарощення конкурентних переваг відповідно до вимог сталого розвитку; зміни у системі управління економічним розвитком регіонів у напрямі делегування та передачі частини повноважень та фінансового забезпечення їх виконання на регіональний та територіальний рівень управління; підвищення конкурентоспроможності виробничого сектору із забезпеченням виробництва інноваційної продукції як на внутрішньому так і світовому ринку; спрямування зусиль на розвиток нових галузей, що спроможні забезпечити випуск продукції із високим ступенем рівня доданої вартості; підвищення рівня якості управління державними підприємствами; розроблення заходів щодо активізації залучення іноземних інвестицій; спрямування розвитку регіональної економіки на використання інноваційних та інформаційних технологій; забезпечення розвитку малого бізнесу, що сприятиме зростанню зайнятості в регіонах, підвищенню доходів населення, зменшенню соціальної напруги та розширенню населення; підвищення енергоефективності регіональної економіки та зниження енергоємності виробництва, поширення використання відновлювальних джерел енергії; формування системи мотиваційних чинників регіональних та місцевих органів влади щодо локального розвитку територій за рахунок наявних ресурсів та ендогенних факторів; проведення політики щодо зростання місцевих та регіональних доходів тощо.

Ключові слова: регіон, модернізація, економіка регіонів, структурна трансформація, сталий розвиток, регіональна господарська система.

Постановка проблеми. Модернізація економіки регіонів зумовлена тим, що з кожним роком зростає диференціація у економічних, соціальних та екологічних показниках регіонів. Важливим є дослідження структурних компонент систем будь-якого рівня, у тому числі, і регіонального. Структурні компоненти економіки регіонів проектують загальний економічний результат та пропорції між окремими сферами економіки у їх динаміці та розвитку, більш того, виступаючи при цьому у ролі універсального індикатора стану регіональної системи, її можливостей протистояти зовнішнім та внутрішнім загрозам.

Досвід європейських країн, доводить необхідність та результативність модернізації економіки регіонів, що сприяло створенню сприятливого середовища для інтенсифікації інноваційних процесів, раціоналізації виробничих сфер та планомірного зростання економічних показників регіонів. Стрімкий розвиток виробничого та зовнішньоекономічного потенціалу країн азійського регіону, обумовлений також активною політикою щодо стимулювання позитивних структурних зрушень у напрямку технологізації та модернізації тих галузей обробної промисловості, які дозволяють

генерувати високу додану вартість та в умовах вільної конкуренції забезпечують каталізацію процесів науково-технічного розвитку.

Глобалізаційні тенденції та кризові явища вимагають від регіонів спрямування зусиль на підвищення конкурентоспроможності економіки регіонів за рахунок використання внутрішнього потенціалу. Модернізація економіки регіонів вимагає визначення цілей та принципів структурних зрушень в регіонах для будування стратегічних узгоджених планів та програм регіонального розвитку. Це та інше зумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Модернізаційні аспекти економіки регіонів вже багато років знаходяться у полі зору вітчизняних науковців, серед яких слід відмітити наробки: О.І. Амоши, Б.В. Буркинського, М.П. Бутка, З.С. Варналя, В.М. Василенка, В.В. Виговської, В.М. Гейця, Б.М. Данилишина, М.І. Долішнього, М.О. Кизима, М.І. Мельник, В.І. Мердешева, О.В. Мироненко, Т.В. Мірзодаєва, В.М. Оніщенко, С.О. Тульчинської та ін.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, необхідно відзначити, що сучасні зміни інституціонального середовища, швидкозмінні тенденції розвитку глобальної економіки вимагають подальших наукових досліджень щодо модернізації економіки регіонів, у тому числі, відносно виокремлення методичних засад визначення завдань здійснення модернізації економіки регіонів.

Мета статті. Метою дослідження є виокремлення та обґрунтування завдань модернізації економіки регіонів в сучасних умовах. Для досягнення мети було визначено спільні проблеми економічного розвитку; визначено основні принципи структурної модернізації економіки регіонів, виокремлено завдання модернізації економіки регіонів.

Виклад основного матеріалу. Регіональні господарські системи вимагають здійснення державної регіональної політики у напрямі формування конкурентного середовища в регіонах за рахунок підтримки малого бізнесу. Це позитивно впливатиме на процеси трансформації регіональної економіки у бік підвищення ділової активності у регіональних господарських системах.

У свою чергу, це сприятиме переходу регіональних господарських систем у новий якісний стан, що має більш позитивні кількісні параметри.

На думку науковців, яку ми поділяємо, серед основних рушійних сил модернізації слід виокремити «науково-технічний прогрес, суспільний поділ праці, розвиток форм власності, економічні цикли, зовнішньоекономічні зв'язки, господарську політику держави» [7, с. 28]. Модернізація економіки регіонів відбувається за рахунок структурних трансформацій. Для здійснення структурної модернізації економіки регіонів необхідним є визначення головної мети, виокремлення завдань, а також виявлення слабких та сильних сторін наявної структури та стану економіки регіонів.

Всі регіони України мають спільні проблеми економічного розвитку, серед яких слід відмітити:

- деформування у галузевій структурі виробництва, що зорієнтована на матеріально-сировинну продукцію, енерговитратне виробництво;
- незадовільний стан виробничої, соціальної, інноваційної та інформаційної інфраструктури;
- неоптимальне територіальне розташування підприємств;

- високий ступень зношеності основних засобів сфер матеріального виробництва;

- низький рівень інноваційності виробництва.

Але, незважаючи на спільні проблеми та причини, що зумовлюють модернізацію економіки регіонів, кожен регіон має свій напрям структурної трансформації економіки із урахуванням власних ендогенних чинників розвитку.

Основними принципами модернізації економіки регіонів є [3, с. 94]:

- інноваційність;
- ресурсозбереження;
- екологічність;
- активізація інтелектуального потенціалу;
- гуманізація суспільних процесів;
- орієнтація на новий технологічний уклад виробництва.

Модернізація економіки регіонів зумовлена [1; 2, с. 70; 5; 6]:

- зменшенням темпів позитивної економічної динаміки економіки регіонів;
- поглибленням диференціації соціального, економічного та екологічного розвитку між регіонами;
- низькою ефективністю управлінської системи регіонального та місцевого рівня;
- неузгодженістю програм соціально-економічного розвитку та забезпечення екологічної безпеки розвитку регіонів;
- недосконалістю механізму фінансового забезпечення регіонального та місцевого рівнів, а також системи перерозподілу доходів між різними рівнями бюджетів.

Основними завданнями модернізації економіки регіонів є (див. рис. 1):

- на базі формування взаємоузгоджених стратегічних програм та планів різного рівня щодо структурної модернізації мають бути сформульовані програми нарощення конкурентних переваг відповідно до вимог сталого розвитку;
- підвищення конкурентоспроможності виробничого сектору із забезпеченням виробництва інноваційної продукції як на внутрішньому так і світовому ринку, що сприятиме отриманню конкурентних переваг не тільки регіонального, а й національного рівня;
- спрямування зусиль на розвиток нових галузей, що спроможні забезпечити випуск продукції із високим ступенем рівня доданої вартості, а також сфери послуг;
- підвищення рівня управління державними підприємствами для забезпечення зменшення рівня їх дотаційності, підвищення рівня ефективності використання активів таких підприємств, здійснення їх реструктуризації;
- розроблення заходів щодо активізації залучення іноземних інвестицій та підвищення захисту інтересів кредиторів та інвесторів, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, у тому числі, завдяки формуванню та виконанню регіональних стратегій інвестиційної діяльності;
- спрямування розвитку регіональної економіки на використання інноваційних та інформаційних технологій, що обумовлено загальносвітовими тенденціями суспільного розвитку, розширює можливості та відкриває нові обрії економічного зростання;
- спрямування розвитку регіональної економіки на використання інноваційних та інформаційних технологій, що обумовлено загальносвітовими тенденціями суспільного розвитку, розширює можливості та відкриває нові обрії економічного зростання;

Рис. 1. Завдання модернізації економіки регіонів

Джерело: побудовано автором

– забезпечення розвитку малого бізнесу, що сприятиме зростанню зайнятості в регіонах, підвищенню доходів населення, зменшенню соціальної напруги та розшируванню населення;

– підвищення енергоефективності регіональної економіки та зниження енергоємності виробництва, поширення використання відновлювальних джерел енергії;

– формування системи мотиваційних чинників регіональних та місцевих органів влади щодо локального розвитку територій за рахунок наявних ресурсів та ендегенних факторів;

– проведення політики щодо зростання місцевих та регіональних доходів, підвищення ефективності використання бюджетних коштів, підвищення відповідальності за нецільове та недбайливе використання бюджетних коштів всіх рівнів;

– формування стійкості регіональних господарських систем та економіки країни в цілому, проведення заходів щодо прогнозування можливих змін зовнішнього середовища, швидке прийняття рішень щодо подолання загроз розвитку регіональної економіки;

– визначення регіональних переваг, унікальних та неповторних можливостей регіонів, нарощення потенціалу регіонів та ефективного використання наявних ресурсів;

– спрямування зусиль на підтримку наукового потенціалу, збереження наукових кадрів, налагодження цільних взаємозв'язків між наукою, університетами та виробництвом, розвиток інноваційної інфраструктури, поглиблення міжнародного наукового співробітництва на паритетних основах;

– зниження рівня тінізації економіки, подолання корупції та підвищення рівня компетентностей різних щаблів.

Висновки і пропозиції. Отже, здійснення модернізації регіональної економіки, що одночасно враховує поставлені перед нею завдання, сприятиме здійсненню структурних трансформацій перетворенню продуктивних сил регіонів відповідно до цілей сталого розвитку. Виокремлення завдань структурної модернізації сприяє розробленню та узгодженню стратегічних планів різного рівня, концентрації зусиль та наявних ресурсних мож-

ливостей на реалізації модернізації регіональної економіки та максимального залучення до цього процесу ендогенних чинників регіонів. Всі регіони України, незважаючи на спільні проблеми та причини, що зумовлюють модернізацію економіки регіонів, повинні мати свій напрям структурної трансформації економіки із урахуванням власних ендогенних чинників розвитку. Система заходів

модернізації економіки регіонів, базуючись на виокремлених завданнях та розробці стратегічних планів щодо їх досягнення, має забезпечити гармонійний, збалансований економічний розвиток.

Подальших досліджень вимагають питання, пов'язані із виокремленням ендогенних факторів модернізації економіки регіонів в сучасних умовах.

Список використаних джерел:

1. Бутко М. П. Интеллектуальный капитал как чинник модернізації регіонального економічного простору : монографія / М. П. Бутко, О. В. Попело. Ніжин: Аспект-Поліграф. – 2014. – 372 с.
2. Бутко М. П. Модернізаційні аспекти управління інноваційним розвитком бізнес-середовища регіону / М. П. Бутко, О. В. Попело // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2014. – Вип. 3. – С. 67-76.
3. Дудкін П. Структурні трансформації розвитку регіональної економіки та їх інституційне забезпечення / П. Дудкін, О. Дудкіна // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 4(29). – С. 92-97.
4. Пепа Т. В. Регіональні нерівності соціально-економічного розвитку та напрями їх пом'якшення / Т. В. Пепа // Збірник наукових праць ВНАУ. – 2013. – № 2(77). – С. 67-81.
5. Тульчинська С. О. Інтелектуально-інноваційна модернізація економіки України: теоретико-методологічні аспекти: монографія / С.О. Тульчинська. – К. : НТУУ «КПІ». – 2009. – 488 с.
6. Тульчинська С. О. Перспективи та доміанти розвитку інтелектуально-інноваційної системи регіонів України: монографія / С.О. Тульчинська. – Херсон : Ви-во «ПП Вишемирський В.С.». – 2014. – 210 с.
7. Чернюк Л. Г. Структурні зрушення в регіональних господарських системах / Л.Г. Чернюк // Продуктивні сили і регіональна економіка. – 2008. – Ч. 2. – С. 27-34.

Худолей В. Ю.

Ханин С. Г.

ЧВУЗ «Международный научно-технический университет
имени академика Юрия Бугая»

ЗАДАЧИ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ РЕГИОНОВ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ

Резюме

В статье выделены задачи модернизации экономики регионов. Обосновано, что для осуществления структурной модернизации экономики регионов необходимо определение главной цели, выделение задач, а также выявление слабых и сильных сторон существующей структуры и состояния экономики регионов. Выяснены причины необходимости модернизации экономики регионов. Выделены основные задачи модернизации экономики регионов, а именно: на базе формирования взаимосогласованных стратегических программ и планов различного уровня по структурной модернизации должны быть сформулированы программы наращивания конкурентных преимуществ в соответствии с требованиями устойчивого развития; изменения в системе управления экономическим развитием регионов в направлении делегирования и передачи части полномочий и финансового обеспечения их выполнения на региональный и территориальный уровень управления; повышение конкурентоспособности производственного сектора с обеспечением производства инновационной продукции как на внутреннем так и мировом рынке; направление усилий на развитие новых отраслей, которые способны обеспечить выпуск продукции с высокой степенью уровня добавленной стоимости; повышение уровня качества управления государственными предприятиями; разработка мероприятий по активизации привлечения иностранных инвестиций; направление развития региональной экономики на использование инновационных и информационных технологий; обеспечение развития малого бизнеса, которое будет способствовать росту занятости в регионах, повышению доходов населения, уменьшению социальной напряженности и расслоению населения и тому подобное.

Ключевые слова: регион, модернизация, экономика регионов, структурная трансформация, устойчивое развитие, региональная хозяйственная система.

Khudoley V. Yu.

Khanin S. H.

PHEI "Academician Yuriy Bugai International
Scientific and Technical University"

THE TASK OF MODERNIZING THE ECONOMY OF THE REGIONS IN MODERN CONDITIONS

Summary

The article highlights the task of modernizing the economy of the regions. It is substantiated that in order to carry out structural modernization of the regional economy, it is necessary to define the main goal, isolate tasks, as well as identify weaknesses and strengths of the existing structure and state of the regional economy. It has been found that the modernization of the regional economy is due to: a decrease in the rate of positive economic dynamics of the regional economy; deepening the differentiation of social, economic and environmental development between regions; low efficiency of the regional and local management system, etc. The main tasks of modernization of the regional economy are distinguished, namely: on the basis of formation of mutually agreed strategic programs and plans of different level regarding structural modernization, programs of increasing competitive advantages according to the requirements of sustainable development should be formulated; changes in the system of management of the economic development of regions in the direction of delegation and transfer of part of the powers and financial support for their implementation at the regional and territorial level of government; enhancing the competitiveness of the manufacturing sector by ensuring the production of innovative products both domestically and globally; focus on the development of new industries capable of producing high value-added products; improving the level of management of state-owned enterprises; development of measures to intensify foreign investment attraction; focusing the development of the regional economy on the use of innovative and information technologies; ensuring the development of small businesses, which will promote employment in the regions, increase population incomes, reduce social tension and stratify the population; improving the energy efficiency of the regional economy and reducing the energy intensity of production, expanding the use of renewable energy sources; formation of a system of motivating factors of regional and local authorities regarding local development of territories at the expense of available resources and endogenous factors; pursuing a policy on local and regional income growth; formation of stability of regional economic systems and economy of the country as a whole; identification of regional advantages, unique and unique opportunities of regions, capacity building of regions and efficient use of available resources; directing efforts to support scientific potential; reducing the level of shadowing of the economy, overcoming corruption and improving the level of management of various levels of management.

Keywords: region, modernization, economy of regions, structural transformation, sustainable development, tasks of modernization.